

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Alluitsup Paa 18. november 2013

Vilhelm Lynge Hard/aqutsisoq – ordstyrer

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Alluitsup Paani maanga klubbimut taama amerlatigisut takkummata qujanaq. Nunatta kujataani unammilligassarpasuaqarluta inissisimavugut. Amerlanertigut suliffissanik neqerooruteqarsinnaasanngilagut, tamannalu pisinnaanngikkaagat sumiiffinnut suliffissaqarfiusinnaasunut nutserneq pilertarpoq. Allanut nutsertoqaleraangat akileraarutitigut isertitassanut tunngavissat ikilisarput, tamatumalu kingunerisaanik innuttaasunut sullissiniarneq pitsaannginnerulertarpoq.

Taamaattumik pissutsit mumisittariaqarpavut, aammalu Kalaallit Nunaata kujataa ineriartortinneqartariaqarpoq, suliffissanik pilersitsisoqartariaqarluni. Suliffissanik pilersitsissagutta, periarfissat Kalaallit Nunaata kujataani aatsitassanut suliassaqarfiup iluaniittut ineriartortittariaqarpavut. Ukiopassuarni Killavaat Alannguanni misissuinerit ingerlanneqarput, tamannalu maannakkut Tanbreez-ip aatsitassanik qaqtigoortunik piiaanissamut qinnuteqaammik tunniussineranik kinguneqarpoq. Inatsisit malillugit tamatuma kingunerisaanik aamma innuttaasut tusarniaanerup ingerlanerani peqataatinneqartussaapput, tamanna aqqutigalugu suliassamut isummaminnik/isummorsornerminnik oqariatuuteqarnissamut periarfissinniarneqarlutik.

Maani najuuttut maaniipput apeqqutissasi akissuteqarfiginiarlugit. Aamma bmp@nanog.gl aqqutigalugu piffissap tusarniaaffiusup iluani 2. december 2013 naasussami allagaqarnissamut periarfissaqarpusi.

Tak fordi så mange er kommet her til klubben i Alluitsup Paa. Vi står i en situation med mange udfordringer i den sydlige del af landet. Vi kan ofte ikke tilbyde arbejdspladser, og når dette ikke kan ske, så sker der en udvandring til steder, hvor der er arbejde at få. Når det sker fraflytning, så falder skatteindtægtsgrundlaget, og det betyder, at serviceniveauet overfor borgerne falder.

Vi må derfor vende situationen, og Sydgrønland må igennem en udvikling, hvor der etableres arbejdspladser. Skal vi etablere arbejdspladser, må vi udvikle de muligheder, der er indenfor råstofområdet i Sydgrønland. Der har i en årrække været undersøgelser i Killavaat Alannguat, og dette har nu ført til at Tanbreez nu har afleveret ansøgning om udnyttelse af de sjældne jordarter. Ifølge lovgivningen indebærer det også at borgerne skal inddrages i høringsprocessen for herigennem at give dem en mulighed for at give udtryk for deres meninger/holdninger til projektet.

De tilstedeværende er her for at svare på jeres spørgsmål. I har også en mulighed for at skrive til bmp@nanog.gl inden høringsperioden udløber den 2. december 2013.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

**Naalakkersuisoq for Erhverv og Råstoffer, Jens-Erik Kirkegaard/ Inuussutissarsiornermut
Aatsitassaqaqarnermullu Naalakkersuisoq, Jens-Erik Kirkegaard**

Tanbreezip Killavaat Alannguanni aatsitassanik qaqutigooortunik (Eudialytinik) piianissamut suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinermit tikilluaqqusillunga oqaaseqalaarnipunga.

Qaqortumi, Nanortalimmi, maani Alluitsup Paani Narsamilu Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsisoqassaaq, taakkunungalu amerlanerpaat peqataanissaat pingaaruteqarpoq.

Naalakkersuisuniit pingaartinneqarpoq tamat soqutigisaqaqatigiillu siunissami aatsitassarsiornermi suliniutissanut peqataaninneqartarlutik sunniuteqartarnissaat.

Naalakkersuisuniit anguniangarput ersarilluinnarpoq. Aatsitassaativut aningaasarsiornikkut siuariatornermut ineriartortitsinernullu atorineqassapput, aatsitassarsiornermilu suliniutiniit aallaveqartumik suliffeqarfanni sulisoqarnermi akileraarutitigut royaltimillu akitsuutitigut isertitaqartassaavut. Tassami nunatta aatsitassatigut pisuussutai siunissami aningaasarsiornermi tunngaviit/nappatit pingaarnert ilangilluinnalertussavaat, taakkulu ikitsuinnaat kisimik iluaqutigissanngilaat, inuiaqatigiilli iluaqutigissavagut.

Qularutigineqassanngilaq suliniut maanna sammisarput Kujataani suliffissanik nutaanik aamma isertitaqarfiusinnaasunik nutaanik ineriartortitsinissamut periarfissiissamat.

Naalakkersuisuniit pingaartinneqarluni soqutigisarineqarpoq, suliffissat amerlanerpaat Kalaallit Nunaanni pilersinneqarnissaat. Tassa inuussutissarsiornikkut suliat annertunerpaat Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartassasut. Aamma aatsitassat piianeqartut atortussiariniarlugit suliareqqinneqartarneri nunatsinni ingerlanneqartarnissaat soqutigisaralugu pingaartipparput.

Kisianni una erseqqissarneqartariaqarpoq aatsitassarsiorluni suliniutit aatsaat piviusunngortinneqartassapput, Kalaallit Nunaanni avatangiisinut, peqqissutsimut sillimaniarnikkullu piumasaaqatit eqquutsinneqaraangata.

Tusarniaalluni ataatsimiisitsinermi matumani Tanbreezip suliniutaanut tunngatillugu nalunaarusiat marluk oqaluuserineqassapput, tassaasut inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussanik nalilersuineq (VSB) aamma avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuineq (VVM). Nalunaarusiat taakku tamanut ammasumik maanna tusaarniaassutigineqarput, taakkunungalu isummersornissamut periarfissartinneqartoq decemberip ulluisa aappaannut killeqarpoq.

Nalunaarusiat paasiuminartumik saqqummiunneqarnissaat anguniarlugu, Tanbreezimit aamma suliffeqarfimmut attuumassuteqanngitsunit aallartitanit saqqummiussisoqassaaq, Uanga isumara naapertorlugu taamatut saqqummiussisoqarpat, suliniummut tunngatillugu siammasissumik isiginninnissamik tamanna periarfissiissaaq. Saqqummiussisoqareerpat oqaaseqaateqarnissamut aamma Tanbreezimit Namminersorlutillu Oqartussanit aallartitanut apeqquteqarnissamut periarfissaqarluarumaarpoq, apeqqutigiumaakkasilu sapinngisaq tamaat pitsaanerpaamik akissuteqarfiginiarneqartarumaarput.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Ataatsimiinerni tamani allatseqartassaaq, oqaatigineqartut apeqqutigineqartullu tamarmik eqikkarlugit allaaserineqartassapput. Ataatsimiinnernit eqikkaanerit Tanbreezimut tunniunneqassapput, taakkulu tunngavigalugit suliffeqarfimmit nalilersuisoqarsinnaavoq, suliniutitut pilersaarutigineqartoq allanngortinneqassanersoq.

Neriuppunga sunniteqarnissamut periarfissaq una atorluarumaarissi, siunnersuuteqarlusi, oqaaseqaateqarlusi imaluunniit isummersuuteqarlusi.

Qujanaq.

*****

Jeg vil gerne have lov til at byde alle velkommen til dette offentlige høringsmøde om Tanbreez projektet ved Killavaat Alannguat.

Der vil blive afholdt 4 offentlige høringsmøder i Sydgrønland om projektet. I Qaqortoq, Nanortalik, her i Alluitsup Paa og i Narsaq. Og i den forbindelse er det vigtigt, at så mange så muligt møder op til høringsmøderne. For Naalakkersuisut er det nemlig vigtigt, at flest muligt borgere og interessenter engagerer sig i de fremtidige råstofprojekter.

Naalakkersuisuts målsætning er klar. Mineralske råstoffer skal skabe vækst og udvikling med indtægter fra royalty og skatter fra nye arbejdspladser forbundet med mineral projekter. For vores fælles råstoffer vil i fremtiden udgøre en markant grundpille i vores fælles økonomi, og skal være til gavn for alle i samfundet – og ikke kun de få.

Der skal ikke herske tvivl om, at det aktuelle projekt vil kunne skabe udviklingsmuligheder i Sydgrønland som helhed med nye arbejdspladser og indtægtsmuligheder. Det er et væsentligt hensyn for Naalakkersuisut at flest mulige arbejdspladser skal skabes i Grønland – det betyder også at så meget af industriaktiviteterne som muligt skal foregå i Grønland. Det gælder også oparbejdning af malmen til mineraler.

Men råstofprojekter skal kun realiseres, hvis de lever op til de krav som Grønland stiller i forhold til miljø, sundhed og sikkerhed.

I dag skal vi diskutere de to rapporter, der omhandler Tanbreez-projektet. Det er rapporterne Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed og Vurdering af Virkninger på Miljøet. Begge rapporter er sendt til offentlig høring, som man har mulighed for at kommentere på indtil den 2. december.

For bedre at kunne forholde sig til de to rapporter, vil der være præsentationer af både selskabet og repræsentanter som ikke er tilknyttet selskabet. Jeg er selv af den opfattelse, at dette vil give et mere nuanceret billede af projektet. Og efter præsentationen vil der blive rig mulighed for at fremkomme med jeres kommentarer og spørgsmål til både repræsentanter fra Tanbreez og Selvstyret. Og så vil vi bestræbe os på at besvare spørgsmålene så godt som muligt.

Der er en referent til hvert af høringsmøderne, der skal sikre at alle jeres spørgsmål og kommentarer bliver noteret. Det sikrer at Tanbreez får en kopi af referaterne, så de dermed kan vurdere om deres planer skal

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

justeres. Jeg håber, at I ville benytte jer af denne mulighed for indflydelse og komme med jeres input, meninger og holdninger.

Naalakkersuisoq for Miljø og Natur Kim Kielsen/ Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq Kim Kielsen

Ullumikkut maani najuussinnaagama nuannaarutigaaara, maannakkut Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisutut. Allangoriartornerit ukiut arlallit matuma sionatigut suliniutitut aallartinneqartut piviusunngortinniartussanngorpavut. Ullumikkut allakkiat aalajangiinernut pisussanut tunngaviusussat saqqummiunneqassapput.

Sumiiffimmi qinnuteqaatigineqartumi pinngortitaq avatangiisillu annertoorsuarnik allangortitsinermik nalaanneqartussaangillat, aammalu sumiiffimmut qanoq annertutigisumut ingerlatat sunniinissaat killeqartussaavoq. Eqqagassanut ingerlatanit taakkunannga pilersinneqartussanut tunngatillugu inatsiseqarpoq, aammalu inatsit malillugu eqqagassalerineq ingerlanneqartussaavoq. Ilaa aatsitassarsiorfimmi ikuallaasarfimmi ikuallanneqartartussaapput, allallu assersuutigalugu Qaqortumut allamulluunniit ingerlateqqillugit assartorneqartartussaapput.

Aamma inatsisini avatangiisit qanoq sunnerneqarsinnaassanersut piumasaqaateqarpoq. Aamma taakkuupput ilisimatusarnermik aallaaveqartumik nalunaarusiani nassuiarneqartut, maani saqqummiunneqartussat, aammalu suliassamut atasuusut.

Jeg er glad for, at jeg i dag kan være til stede, denne gang som Naalakkersuisoq for Miljø og Natur. Vi er nu i gang med at gennemføre forandringer, som der blev taget initiativ til for år tilbage. I dag bliver der fremlagt dokumenter, som vil være med til at lægge til grund for de beslutninger, der vil blive taget.

I det område som ansøgningen vedrører, vil natur og miljø ikke blive udsat for store ændringer, og det vil være begrænset hvor stort et område, der vil blive påvirket af aktiviteterne. Det affald, som vil komme af disse aktiviteter er der en lovgivning omkring, og lovgivningen beskriver, hvordan affald skal håndteres. Noget vil blive brændt i forbrændingsanlægget ved minen, mens andet vil blive transporteret til eks. Qaqortoq eller videre.

Lovgivningen siger også noget om krav om hvordan påvirkningen af miljøet skal være. Det er også det som bliver beskrevet i de videnskabelige rapporter, der bliver fremlagt her, og som er knyttet til projektet.

Greg Barnes/Tanbreez:

Aatsitassanik allanik tunisassiortoqarsinnaavoq, suli allanik suliffissanik pilersitsiviusussanik.

Det er muligt at producere andre mineraler, der så vil skabe andre yderligere arbejdspladser.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Nikolaj Peichnik Brandt, MT Højgaard/

Saqqummiineq – tassunga link-iliisoqassaaq

Præsentation af projektet – linkes dertil

Flemming Pagh Jensen (biolog) /Orbicon/

VVM-imut nalunaarussiaq saqqummiunneqarpoq – tassunga link-iliisoqassaaq

Præsentation af VVM-rapporten – linkes dertil

Rikke Carlsen - Grontmij/

Inuiaqatigiinni pijuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussamik nalilersuineq

Tassunga link-iliisoqassaaq

Præsentation af VSB-rapporten – linkes dertil.

**Gert Asmund, seniorforsker/DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi & Ole Geertz-Hansen,
seniorforsker/Naturinstituttet**

DCE-p aamma Pinngortitaleriffiup VVM-imik nalilersuina siunnersortinit Tanbreez-imut atatinneqartunit
suliarineqartoq

Tassunga link-iliisoqassaaq

DCE og Grønlands Naturinstituts vurdering af VVM'en udarbejdet af de konsulenter, der er knyttet til
Tanbreez.

Linkes dertil

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Inersuarmit apeqqutit

Spørgsmål fra salen

Kristian Isaksen

Siullermik nunaqarfitsinnut tikilluaritsit, tikeraarneqarluni eqiallannarpoq.

Oqartoqarpoq sumiiffimmi taaneqartumi aalisagaqanngitsaq. Kisianni tamanna ilumuunngilaq – nipisaat suffisarfigaat, aammalu allanik aalisagaqarpoq.

Oqartoqarpoq ukiuni 10-ini pīaasoqarsinnaasoq, kisianni ukiunut amerlanerujussuarnut aatsitassaqqartoq.

Først velkommen til vores bygd, det giver liv at få besøg.

Det siges, at der ikke er fisk på det sted, der bliver nævnt. Men det passer ikke – det er ynglested for stenbider, og der er andre fisk.

Det blev sagt, at der kan brydes i 10 år, men der er råstoffer til mange flere år.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Ilisimatusarnermik aallaaveqartumik misissuinerit suliarineqartut takutippaat annertunerusumik mingutsitsisoqartussaangitsaq.

Qinnuteqaat ukiuni 10-ini pīaanissamik aallaaveqarpoq. Sumiiffik annertuumik naasoqarfiunngilaq. Aamma oqaatigineqassaaq pinngortitaq ingerlataqarfiusussatut pilersaaruteqarfigineqartoq atorneqarnialernermisut isikkoqartillugu qimanneqassasoq inatsisini piumasaqaataammat. Soorunami takuneqarsinnaassaaq susoqarsimasoq, kisianni aallaaviatigut sumiiffik ingerlatat aallartinnginnerannituut isikkoqartillugu qimanneqartussaavoq.

De videnskabelige undersøgelser der er blevet gennemført viser, at der ikke vil ske en større forurening.

Det ansøgte er baseret på et 10 års udnyttelse. Det er et sted, hvor der ikke er meget vegetation. Det skal også siges, at lovgivningen har krav om, at naturen hvor der er planlagt aktiviteter skal forlades som den blev taget i brug. Der vil selvfølgelig kunne ses, at der er sket noget, men i udgangspunktet skal området forlades som det så ud inden igangsætningen af aktiviteterne.

Ole Geertz-Hansen - Naturinstituttet/ Pinngortitaleriffik

Ilumoorpoq kangerluit nunamilu sumiiffiit ukiuni 100-ilikkaani pingaaruteqarsimasut. Kangerluk sunnerneqartussaangilaq. Kuutsitsinerit tassunga ingerlasussat kangerlummi sunniisussaangillat.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Sumiiffimmi eqaloqarpoq, nipisaqarpoq, ammassaqarpoq saarulleqarlunilu, kisianni
ajornartorsiutitaqanngitsumik aalisakkat taakkua aalisarneqarsinnaasussaapput.

Det er rigtigt at fjorde og landområder har været vigtige i 100 af år. Fjorden vil ikke blive påvirket. De
udledninger, der kommer der, vil ikke påvirke fjorden. Der er ørreder, stenbidere, ammassat og torsk på
stedet, men man vil stadig kunne fiske disse fisk uden problemer.

Elisa Nikolajsen:

Ilinniarsimannngitsut periarfissaat qanoq ippat?

Hvilke muligheder vil de ufaglærte have?

Naalackersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Pingaaruteqarpoq sulisinnaasut atorluarnissaat aatsitassarsionerni ingerlanniakkanik. Suliffeqarfiup
Kommunep Namminers

orlutik Oqartussallu kiisalu kattuffiit peqatigiillutik apequt taanna eqqartortussaavaat.

Siunertaavoq ukiut ingerlaneranni sulisorineqartut nunatsinninngaaneersuunissaat. Ujartussavagut
pikkorissaanikkut ilinniartitsinikkullu periarfissat annertusarnissaat.

Det er vigtigt at dem der kan arbejde kommer i arbejde i mineaktiviteterne. Emnet vil være et punkt i
forhandlingerne mellem kommunen, selvstyret og det selskab, der har ansøgt om udnyttelsestilladelse.

Det er målet at alle de ansatte på sigt alle er hjemmehørende. Vi skal arbejde for optimering af muligheder
for opkvalificering og uddannelse.

Rikke Carlsen, Grontmij/

Akuersissut pippat aningaasallu pissarsiarineqarpata pikkorissaanerit kommune peqatigalugu
aallartinneqassapput.

Når udnyttelsestilladelsen er på plads og finansieringen ligeså vil der i samarbejde med kommunen blive
igangsat opkvalificering af arbejdskraften.

Naalackersuisoq Kim Kielsen/

Meeqqat atuarfianni aamma ingerlaqqiffiusumik ilinniartitsinikkullu suliniutit aallartinneqarsimasut taakkualu
nunatsinni qanoq periarfissiisinaaneri pillugit annertunerusumik paasisutissiisoqartariaqaraluartoq
takuneqarsinnaavoq.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Det ser ud til at der i folkeskolen og i de videregående uddannelser bør informeres mere om de initiativer, der er igangsat og på hvilken måde disse kan give af muligheder i dette land.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Killavaat Alannguanni suliaqarnerup killiffia tassaavoq, ingerlatseqatigiiffik maannakkut nalunaarusiamik suliaqarsimalermat, taannalu maannakkut tusarniaassutigineqarpoq. Kommunimi pingaartipparput suliaassami nunaqavissut amerlanerujussuit sulilersinnaassasut. Maannakkut sulisussat quliugaangata 9-it nunaqavissuusassasut pilersaarutaavoq – kommunitsinni siunnerfigaarput 10-it tamarmik nunaqavissuusassasut.

Kommunalbestyrelsimi isumaqatigiippugut Sisimiuni Aatsitassanut ilinniarfik maanni Kalaallit Nunaata kujataani immikkoortortaqarfeqalernissaa sulissutiginiarlugu.

Status for arbejdet med Killavaat Alannguat er, at selskabet nu har udfærdiget rapporter, der nu er i høring. Vi lægger vægt på i kommunen, at langt de fleste hjemmehørende får arbejdet i projektet. 9 ud af 10 er nu planlagt til at være hjemmehørende – vores kommunes mål er at alle 10 skal er hjemmehørende.

Kommunalbestyrelsen er enige om at arbejde for at Råstofskolen i Sisimiut får en afdeling her i Sydgrønland.

Konrad Ananiassen:

Mittarfimmut tunngatillugu – Nato Qaqortup eqqaani aatsitassarsiorfissatut pilersaarutaasup qanittuani 3 km-imik mittarfiliorsinnaangila?

Vedr. landingsplanen – kan Nato ikke anlægge en lufthavn på 3 km ved Qaqortoq tæt på den planlagte mine?

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Tamanna siornatigut tusarsimangilara, kisianni angerlaatissavarput.

Jeg har ikke hørt om dette før, men vi vil tage det med hjem.

Søren Hald Møller/

Jeg tror der henvises til for nogle år siden, hvor der var forslag fra det amerikanske luftvåben om at Air National Guard som en del af deres øvelsesprogrammer kunne lave nogle anlægsprojekter i Grønland. Det viste sig at være ret begrænset, hvad de gerne ville lave og det blev ikke til noget.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Mina Adolfsen:

Tanbreezip ukioq manna aappassaanerluni suliaartik pillugu oqaluttuariartorluni maannartoq qutsavigerusuppara. Politikerit suliffissanik pilersitsinissamat nangaavallaarsimapput, aammalu susoqarnissaanut piffissanngorpoq.

Jeg vil gerne sige tak til Tanbreezip, der er kommet hertil for anden gang i år, for at fortælle om deres projekt. Politikerne har nølet for meget med at etablere arbejdspladser, og det er på tide at der sker noget.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Maaniinnaangitsoq tusarparput suliffissaqartitsiniarnermut tunngatillugu annertoorujussuarnik unammilligassaqartoq. Taamaattumik suliffissanik pilersitsinissamat suliniutinik ingerlasoqarpoq. Tamanna aamma nunatta sinneranut atuuppoq.

Det er ikke kun her at vi hører, at der er store udfordringer i forhold til arbejdspladser. Det er derfor der er initiativer i gang for at skabe arbejdspladser. Det samme gælder for resten af landet.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Aatsitassanik piiaaneq pinngortitaq pilliutigalugu pissanngilaq. Kisianni suliffissanik pilersitserusuppugut, taamaalilluni inuiaqatigiinni inuuneq pitsaanerulissalluni.

Piffissami qiniisivimmi kingullermi inuit 603-it kujataaniit allanut nuupput – pissutigalugu suliffissat amigaataammata. Tamanna iliuseqarfigineqartariaqarpoq, taamaalilluni pissutsit mumisinnerarlutik.

Udnyttelse af de mineralske ressourcer skal ikke være på bekostning af naturen. Men vi vil gerne skabe arbejdspladser, så det bliver bedre samfund at være i.

603 mennesker flyttede i sidste valgperiode fra sydregionen – fordi de mangler arbejdspladser. Det kræver en handling, når situationen skal vendes.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Pisut nammineerlutik pilertanngillat. Iliuseqartariaqarpoq, aammalu Naalakkersuisut aalajangiisinnaassuseqartut pisariaqartippavut. Aalajangiisinnaassuseqarneq suliffissanik pilersitsinissamat periarfissaqarnerulersitsisussaavoq. Sulisoqanngippat isertitassanut tunngavissaqalertoqarsinnaanngilaq il.il.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Situationer opstår ikke af sig selv. Vi må gøre noget, og det vi har brug for Naalakkersuisut, der er i stand til at træffe beslutninger. Evnen til at træffe beslutninger vil skabe øget muligheder for at etablere arbejdspladser. Hvis der ikke arbejdes, vil der ikke blive skabt indtægtsgrundlag etc..

Ortooraq Poulsen:

Ukiorpasuarini aatsitassat nunatsinnit avammut annissorneqarput, uagut nunaqavissut innuttaasut pissarsiaqarfigisannisatsinnik.

I mange år har råstoffer/mineraler været eksporteret ud af landet uden at vi lokale befolkning får noget ud af det.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Misissuinerit ingerlanneqarneri sivisusinnaasarpoq. Aatsitassarsiornerup silarsuaani misissuinerit piffissami sivisunerusumi ingerlanneqartarput. Ilaatigut misissorneqartarpoq aatsitassat piarnissaat imminut akilersinnaanersoq, taamaalilluni aningaasalersuutissat pisariaqartut pissarsiarineqarsinnaallutik.

Suliniutit piviusumik ingerlataqarnermik kinguneqartussanngortut ukiorpasuarini ingerlasinnaasarput – Nuup eqqaani Isukasia tamatumunnga assersuutissaavoq.

Det kan tage tid at gennemføre undersøgelser. I mineverdenen foregår undersøgelser over en længere periode. Det undersøges blandt andet om det kan betale sig at udvinde mineralet /råstoffet, så den nødvendige finansiering kan rejses.

Initiativer, der er ved at munde ud i en reel aktivitet kan vare i mange år – et eksempel på denne er Isukasia ved Nuuk.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Ullumikkut Kalaallit Nunaata nunap iluani pisuussutit uumaatsut aalajangiiffigisussaavai akisussaaffigalugillu. Danskitt naalagaaffiat tamatumu siorna suliasaminik naammassinnissimangilaq. Maannakkut uagut akisussaasuuvugut, aammalu maannakkut qanoq iliuuseqarfigilerparput.

Grønland bestemmer i dag over og har ansvar over sin undergrund. Den danske stat har før det ikke levet op til sin opgave. Vi har nu ansvar, og det gør vi noget ved nu.

Departementschef Jørn Skov Nielsen/ Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Jørn Skov Nielsen

Peqarfimmi uranimik nassaaraanni susoqartarpa?

Nalinginnaasumik nunamiittartunit annertunerusumik uraneqartooq arlaatigulluunniit takussutissaqanngilaq. Uranimik nassaartoqassagaluarpat, taava nutaamik qinnuteqaateqartoqartussaavoq.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

(Spørger ikke angivet):

Hvad sker der når man finder uran i forekomsten?

Departementschef Jørn Skov Nielsen/ Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Jørn Skov Nielsen

Det er ikke noget der tyder på at der er uran ud over almindeligt baggrunds niveau. Sker det at man finder uran så skal der ske en fornyet ansøgning.

Johannes Kleist:

Neriuppunga Naalakkersuisut qinnuteqaat akuerissagaat.

Nunaqarfimmi maani eqqagassarpasuaqarpoq ajornartorsiutaasunik. Eqqagassat aalisakkerivitoqqameersuupput.

Jeg håber at Naalakkersuisut vil godkende ansøgningen.

Her i bygden ligger der en masse affald, der udgør et problem. Affald kommer fra den gamle fabrik.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Tusarniaalluni ataatsimiititsinermi qanoq oqarnerusi tusaavarput, ataatsimoortumik nalilersuinermi ilanngunneqassapput.

Kommuni eqqagassalerineq pillugu ataatsimeeqatigeqqammerparput. Suliassaqarfik ajoraluartumik unittoorsimavoq. Maannakut tamanna qanoq iliuuseqarifigineqartussanngorpoq. Siunissami iliuuseqartoqanngippat pillaatissiisinaanissaq periarfissaasariaqarpoq.

Vi hører hvad I siger til høringsmøderne, de vil blive taget med i den samlede vurdering.

Vi har netop holdt møde med kommunen om affaldshåndteringen. Området er desværre gået i stå. Der skal nu gøres noget ved det. Gør man ikke noget skal det fremover være muligt at pålægge straf.

Aqqalunnguaq Nikolajsen:

Sulinerup nalaani freertillutik kalaallit akissarsiaqartinneqartannginnerat. Sulisitsisoq oqarpoq nunaqavissut avataaneersutuullu akissarsiaqartinneqartut, kisianni tamanna pineq ajorpoq – når man holder fri får man ikke løn. Arbejdsgiveren siger, at også lokale får løn ligesom andre udefrakommende, men det sker ikke.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Qinnuteqaat uunga tunngasoq tusarniaassutigineqareeruni – IBA isumaqatiginninnarit aallartissapput.
Sulisoqarnermut tunngasut IBA –kkut inissinneqassapput.

Når ansøgning om udnyttelsestillade er godkendt så vil IBA forhandlingerne gå i gang.
Arbejdsmarkedsforhold vil være en del af de punkter der vil blive taget op under forhandlingerne.

Greg Barnes/Tanbreez/

Sapinngisamik amerlanerpaamik nunaqavissunik sulisoqarnissaq siunnerfigaarput. Akissarsiassat
kattuffinnut isumaqatigiissutigineqassapput, aammalu atorfinitsitsinermit piumasaqaatit eqqortut
nassaarissavagut.

Vi går efter at have så mange som muligt af lokal arbejdskraft. Lønnen vil blive aftalt med organisationerne,
og vi skal finde de rette betingelser for ansættelse.

Petrus Tittussen:

Sumiiffimmut pisinnaatitsissummik pissarsisimasut avatangiisini mingutsitsilerpata
navianartortitsilerlutilli – taava susoqassava?

Mingutsitsinermit kina akisussaasuussava?

Hvis dem, der har fået licens til et område, begynder at forurene og true omgivelserne – hvad sker der så?

Hvem vil have ansvar for forureningen?

Departementschef Jørn Skov Nielsen/ Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Jørn Skov Nielsen

Inatsimmi aalajangersarneqarpoq aatsitassarsiorluni ingerlatat akuersaarneqarsinnaanngitsumik
avatangiisinut mingutsitsinermik pilersitsissanngitsut. Ingerlatat tamarmik nakkutilliivigineqarput,
Aatsitassanut suliaasaqarfimmut Avatangiisinut aqutsisoqarfimmit aamma DCE-mit. Ingerlatseqatigiiffik
aamma nammineerluni nakkutilliisussaavoq nalunaarusiortartussaallunilu. Mingutsitsinerni annikinnerusuni
ingerlatseqatigiiffik salinissamik peqquneqassaaq. Ilungersunartumik mingutsitsinernik pisoqarnerani
ingerlatat unitsinneqassapput. Matusinissamut, pilersitseqqinnissamut aamma aatsitassarsiorfiup
sumiiffiani alapernaarsuinissamut aningaasanik Kalaallit Nunaanni aningaaserivimmi
toqqorsimatitsisoqassaaq. Namminersorlutik Oqartussat kisimik aningaasanik tiguisinnaassapput.
Ingerlatseqatigiiffiup taakkua akilertussaavai.

Lovgivningen fastlår at mineaktiviteterne ikke må skabe en uacceptabel forurening af miljøet. Der føres
tilsyn med alle aktiviteter, af Råstofstyrelsen miljøstyrelsen og DCE. Selskabet skal også selv føre tilsyn og
rapportere. Ved mindre forureninger vil selskabet få påbud om at rydde op. Ved alvorligere
forureningstilfælde stoppes aktiviteterne. Der skal deponeres et beløb i et grønlandsk pengeinstitut til

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

nedlukning, reetablering og monitorering af mineområdet. Det er kun Selvstyret, der kan hæve de penge. Det er selskabet der indbetaler dem.

Styrelseschef Søren Hald Møller/ Aqutsisoqarfimmi pisortaq Søren Hald Møller

Matusinerup kingorna akisussaaffik; ingerlatseqatigiiffik suli akisussaaffeqarpoq. Ingerlatseqatigiiffik avatangiisini salinissamik qulakkeerinissamut aningaasanik toqqorsereersimavoq. Tamatuma saniatigut aatsitassarsiorfiup matoreernerata kingorna ukiuni sumiiffimmi misissuinernik suliaqartussaavugut – mingutsitsisoqarsimanersoq allatigulluunniit isumagisassaqaarnersoq.

Ingerlatseqatigiiffik akuutissanik uumaatsunik atuisimappat, akuutissat uumaatsut taakkua atorneraranni avatangiisinut pinngortitamullu sunniinerit misissorneqartussaapput.

Ansvar efter lukning; selskabet har stadig et ansvar. Selskabet har i forvejen deponeret pengene til at sikre miljøoprydningerne. Desuden vil vi i årene efter at minen er nedlukket gennemføre undersøgelser i området – om der er forurening eller andet som der skal tages hånd om.

Hvis selskabet bruger kemikalier skal der laves en undersøgelse af de påvirkninger brugen af disse kemikalier vil få for miljøet og naturen.

Departementschef Jørn Skov Nielsen/ Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Jørn Skov Nielsen

Inatsisini piumasaqaataavoq aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinermi avatangiisit qanoq sunnerneqassanersut misissorniarlugu, VVM-imi avatangiisinik misissuinernik ingerlatsisoqassasoq. Tamanna aamma atuuppoq aatsitassanik aamma aatsitassanit saffiugassamik paaanermut akuutissat uumaatsut atornerartussaappata. VVM-imut misissuinerup aamma takutissavaa avatangiisinut sunniisoqassappat iluarsineqarsinnaasut, taamaalilluni akuersaarneqarsinnaanngitsumik mingutsitsinermik pisoqassanani.

Piaasoqassappat aammalu akuutissanik uumaatsunik atuisoqartussaappat, aatsaat tamanut ammasumik tusarniaareernerit kingorna oqartussaasut uppernarsaavigisinnaagaanni isumannaatsumik taamaaliorqarsinnaasoq, akuerineqarnissaq anguneqarsinnaavoq. Inatsimmi mingutsitsinissaq akuerisaanngilaq.

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi paragraf 18-imi aalajangersarneqarpoq, Kalaallit Nunaat qanoq iliornikkut aatsitassanik paaanermut inuiaqatigiinni iluanaarutissanik qularnaariffiqeqassanersoq. Paragraffi taanna arlalinnik immikkoortoqarpoq, taakkunani allassimalluni nunaqavissunik sulisussanik atuisoqassasoq, suliffeqarfinnik najukkameersunik atuisoqassasoq aammalu tunisassiornerup sapinngisamik annertunersaa Kalaallit Nunaanni pissasoq. Imaassinnaavoq tikisitanik sulisoqarnissaq pisariaqartoq, pissutigalugu eqqortunik piginnaaneqartunik inunnik sulisussaqaannginnatta. Aatsitassarsiorfiutiqatigiiffik sulisussanik nunaqavissunik ilinniartitsinermut peqataasussaavoq. Tamanna pillugu piumasaqaatit pisortanut isumaqatigiissutini aalajangersarneqassapput. Aamma suliffeqarfiit kalaallinit pigineqartut teknikkikkut niuernerimillu tunngaveqartumik ingerlanissamut tunngatillugu unammillersinnaassuseqaanngippata, suliffeqarfinnik nunanit allaneersunik atuisoqarsinnaavoq.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Aamma tunisassiorneq nunani allani pisinnaasoq akuerineqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaanni taamaaliornissaq imminut akilersinnaasimangippat, imaluunniit Kalaallit Nunaanni saffiugassamik suliareqqiinnissaq annertoorujussuarnik allanik pitsaanngequteqarpat. Assersuutigalugu tassaasinnaavoq VVM-imi oqaatigineqartoq suliareqqiineq Kalaallit Nunaanni avatangiisinut tunngatillugu isumannaatsumik ingerlanneqarsinnaangitsaq.

Kravet i lovgivningen er at der skal gennemføres en VVM miljøundersøgelse for at undersøge hvordan minedrift vil påvirke miljøet. Dette gælder også såfremt der skal anvendes kemikalier til udvinding af mineraler og metaller fra malmen. VVM undersøgelsen skal også påvise, at man kan afhjælpe eventuelle påvirkninger af miljøet, således at der ikke sker en uacceptabel forurening.

Skal man udvide og bruge kemikalier, så får man kun lov, hvis man kan overbevise myndighederne efter gennemførelse af i offentlige høringer, at man kan gøre det sikkert. Loven tillader ikke forurening.

Par. 18 i råstofloven fastlægger hvordan Grønland skal sikres de samfundsmæssige gevinster af råstofudnyttelse. Denne paragraf har flere underpunkter, som angiver at man skal bruge lokal arbejdskraft, lokale virksomheder og at mest mulig produktion skal ske i Grønland. Der kan være at det bliver nødvendigt at tilkalde arbejdskraft fordi vi ikke har folk med de rette kvalifikationer. Mineselskabet skal være med til at uddanne lokal arbejdskraft. Krav herom fastsættes i aftaler med det offentlige. Det er også tilladt at anvende udenlandske virksomheder, såfremt de grønlandske virksomheder ikke er konkurrencedygtige i teknisk og kommerciel henseende.

Man kan også tillade at produktionen kan ske i udlandet, såfremt det ikke kan betale sig at gøre det i Grønland, eller såfremt der er andre store ulemper forbundet med oparbejdning af malmen i Grønland. Det kan f.eks. være fordi en VVM fastslår, at oparbejdningen ikke kan gennemføres miljømæssigt forsvarligt i Grønland.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Aatsitassarsiorluni ingerlatat aamma suliareqqiisarneq pingaartumik Kalaallit Nunaanni inissisimassasut Naalakkersuisut pingaarnertut siunnerfigaat. Sapinngsamik suliffissat amerlanerit nunatsinniissasut naalakkersuisut anguniarpaat.

Naalakkersuisuts primære mål er at mineaktiviteter og oparbejdning primært skal være placeret i Grønland. Naalakkersuisut arbejder for at de fleste af arbejdspladserne skal være i Grønland.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Tusarniaanermi matumani akuutissanik uumaatsunik atuinissaq ilaatinneqanngilaq. Akuutissanik uumaatsunik atuinissaq pillugu qinnuteqaateqartoqassappat pisut nutaatut isigineqassapput.

Denne høring inkluderer ikke brug af kemikalier. Der vil opstå en ny situation såfremt det ansøges om brug af kemikalier.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Naggataarutaasumik oqaaseqaatit:

Afsluttende bemærkninger:

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Taama amerlatigisut takkussimmammata nuannaarutigaa. Qaammatini tulliuttuni pisussat pingaaruteqartuusussaapput. Kommunip, Namminersorlutik Oqartussat aamma suliffeqarfiit akornanni IBA-mut isumaqatiginninniarnert pisussaapput, tamatumalu kommunimi kissaatigisatta oqaatiginissaannut periarfissilluartussaavaatigut. Taamaattumik innuttaasunit suliffeqarfinillu oqariartuutaasut suliap ingerlaqqinnerani uagutsinnut qinikkanut pingaaruteqartorujussuupput. Maluginiarpara kujataani innuttaasut taamatullu inuussutissarsiortut ingerlatassanut pilertussanut soqutiginnittorujussuusut.

Jeg er glad for at så mange mødte op. Det der kommer til at ske de kommende måneder vil være meget vigtige. Der vil ske IBA forhandlinger mellem kommune, selvstyre og virksomheder, og dette vil give os i kommunen en rigtig god mulighed for at give udtryk for vores ønsker. Budskabet fra befolkningen og virksomheder er derfor vigtige for os folkevalgte i det videre proces. Det er mit indtryk, at befolkningen som erhverv i sydregionen har stor interesse for de kommende aktiviteter.